

Віктор Тарасович ЗАХАРКІВ

аспірант, Державний торговельно-економічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8771-6786>

e-mail: zakharkiv.viktor@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З КРИПТОВАЛЮТОЮ

У статті досліджено облік та оподаткування криптовалют. Актуальність теми зумовлено зростанням обсягу торгівлі криптовалютами та недостатньою розвиненістю податкового адміністрування. Визначено, що у світі немає єдиного трактування криптовалюти, що ускладнює її оподаткування. Проаналізовано досвід різних країн та особливості регулювання в Україні. Виявлено основні проблеми оподаткування криптовалютних операцій та оцінено перспективи їхнього обліку та податкового регулювання.

Ключові слова: облік, криптовалюта, оподаткування, цифрова валюта, електронні гроші, біткоїн

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Стрімке зростання транзакцій у біткойнах та інших криптовалютах викликало питання про те, як цю діяльність слід розглядати у фінансовій звітності. На сьогодні немає чітких правил бухгалтерського обліку криптоактивів, тому застосовуються звичайні принципи до обліку та оподаткування операцій з криптовалютою. Загалом криптоактив обліковується як запаси, якщо він утримується для продажу в ході звичайної діяльності, і як нематеріальний актив, якщо він утримується з інвестиційною метою. Тому на сьогодні необхідно більш детально розглянути особливості обліку і оподаткування операцій з криптовалютою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідження у сфері обліку і оподаткування операцій з криптовалютою здійснюються зарубіжними та вітчизняними науковцями. Так, серед зарубіжних науковців варто виділити таких як V. Gelashvili, E. Pascual Pedreno, L. Pascual Nebreda [9], D. Prochazka [10], Ahmad Shauqi Zubir, Nur Aishah Awi, Azwadi Ali, Safiek Mokhlis, Farizah Sulong [11] та ін. Також варто виділити і вітчизняних науковців, що досліджували це питання у своїх наукових працях: Р.Ф. Бруханський, І.В. Спільник [1], А.В. Турчин, Н.В. Турчин [7], І.А. Панівник, Н.В. Рогова, О.М. Шинкаренко та ін.

Проте, незважаючи на численні дослідження обліку і оподаткування операцій з криптовалютою, ця тема ще недостатньо вивчена та досліджена.

МЕТА роботи – визначення нормативно-правового регулювання операцій з криптовалютами, дослідження обліку і оподаткування криптовалюти в Україні і світі.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У дослідженні застосовано такі наукові методи: теоретичне узагальнення сутності криптовалюти, метод синтезу та аналізу обліку і оподаткування операцій з криптовалютою, узагальнення та інтерпретація під час формулювання висновків дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ

Криптовалюта є відносно новим та унікальним типом активів, який застосовується у світі як валюта, звичайний актив або основний актив для цілей оподаткування. Досі немає однозначного тлумачення, чим є криптовалюта – валютою чи товаром, засобом платежу

чи обміну. Внаслідок цього й виникають проблеми у правозастосуванні, а отже, і в питаннях оподаткування. Без визначення правового статусу цифрових грошей досить складно підходити до оподаткування операцій з оплатою у криптовалютах. Можна констатувати, що на сьогодні криптовалюта знаходиться у правовому вакуумі.

Р.Ф. Бруханський та І.В. Спільник розглядають криптовалюту як різновид цифрової валюти, електронний механізм обміну, систему, що функціонує в рамках розподіленої комп'ютерної мережі [1].

На думку А.В. Турчина, криптовалюта – це не актив, оскільки вона не здатна генерувати грошові потоки; не товар, оскільки вона не є сировиною для чогось корисного [7].

Система обліку криптовалютних операцій є різною. Спочатку може здатися, що криптовалюту слід обліковувати як готівку, оскільки це форма цифрових грошей. Однак криптовалюти неможливо вважати еквівалентними готівці (валюти) (як це визначено в Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку: МСБО 7 та МСБО 32), оскільки їх неможливо легко обміняти на будь-які товари чи послуги. Хоча все більше організацій приймають цифрові валюти як платіж, вони це не широко прийняті як засіб обміну й не є законним платіжним засобом. Організації можуть прийняти цифрові валюти як форму оплати, але це не обов'язково [8].

МСБО 7 визначає еквіваленти грошових коштів як короткострокові, високоліквідні інвестиції, які можна легко конвертувати у відомі суми готівки та які схильні до незначного ризику зміни вартості. Так, криптовалюти неможливо класифікувати як еквіваленти грошових коштів, оскільки вони схильні до значних коливань в ціні. Так, цифрові валюти не являють собою грошові кошти або їх еквіваленти, які можна обліковувати відповідно до МСБО 7.

Відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) 9 криптовалюту можна обліковувати як фінансовий актив за справедливою вартістю через прибуток або збиток. Однак криптовалюта не відповідає визначенню фінансового інструменту, оскільки вона не являє грошові кошти, частку акціонерного капіталу суб'єкта господарювання або договір, що встановлює право чи зобов'язання передати або отримати готівку або інший фінансовий інструмент. Криптовалюта не є ні борговим цінним папером, ні цінним папером акцій (хоча цифровий актив може бути у формі

цінного паперу акціонерного капіталу), оскільки вона не являє частку власності в організації. Отже, криптовалюту не слід обліковувати як фінансовий актив.

Однак цифрові валюти дійсно відповідають визначенню нематеріального активу відповідно до МСБО 38 «Нематеріальні активи» [2]. Цей стандарт визначає нематеріальний актив як ідентифікований немонетарний актив без фізичної субстанції. МСБО 38 стверджує, що актив можна ідентифікувати, якщо його можна відокремити або виникає внаслідок договірних або інших юридичних прав. Актив є відокремлюваним, якщо його можна відокремити від суб'єкта господарювання та продати, передати, ліцензувати, здати в оренду чи обміняти. Це також відповідає МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів», в якому зазначено, що важливою ознакою нематеріального активу є відсутність права отримати фіксовану чи визначену кількість одиниць валюти. Так, виявляється, що криптовалюта відповідає визначенню нематеріального активу в МСБО 38, оскільки її можна відокремити від власника та продати або передати окремо, і відповідно до МСБО 21 вона не дає власнику права отримати фіксовану чи визначену кількість грошових одиниць.

Криптовалютними активами можна торгувати на біржі, а отже, є вірогідність, що суб'єкт господарювання може отримати прибуток. Однак криптовалюта може сильно коливатися у вартості, тому вона є негрошовою за своєю природою. Криптовалюти є формою цифрових грошей і не мають фізичної субстанції. Тому найбільш прийнятною є класифікація як нематеріальний актив.

МСБО 38 дає змогу оцінювати нематеріальні активи за собівартістю або переоцінкою. Застосовуючи модель собівартості, нематеріальні активи оцінюються за первісною вартістю під час первісного визнання, а згодом оцінюються за собівартістю за вирахуванням накопиченої амортизації та збитків від знецінення. Застосовуючи модель переоцінки, нематеріальні активи можна обліковувати за переоціненою вартістю, якщо для них є активний ринок, однак це може бути не для всіх криптовалют. Для всіх активів у певному класі активів слід застосовувати однакову модель вимірювання. Якщо є активи, для яких немає активного ринку в класі активів, оцінених за допомогою моделі переоцінки, тоді ці активи слід оцінювати за моделлю собівартості [2].

Якщо можна застосувати модель переоцінки, для визначення справедливої вартості криптовалюти, слід застосовувати МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості». МСФЗ 13 визначає активний ринок, оскільки є щоденна торгівля біткойнами, легко показати, що такий ринок є. Котирувальна ринкова ціна на активному ринку є найбільш надійним доказом справедливої вартості та застосовується без коригування для оцінювання справедливої вартості, якщо це можливо. Крім того, суб'єкт господарювання має визначити основний або найвигідніший ринок для криптовалют.

За певних обставин і залежно від бізнес-моделі суб'єкта господарювання може бути доречним обліковувати криптовалюти відповідно до МСБО 2 «Запаси», оскільки МСБО 2 застосовується до запасів не матеріальних активів. МСБО 2 визначає запаси як активи:

- утримувані для продажу в ході звичайної діяльності;
- у процесі виробництва для такого продажу;
- у формі матеріалів або запасів, які будуть спожиті

у процесі виробництва або надання послуг.

Характер правил оподаткування криптовалют може суттєво відрізнитись у різних державах і переважно залежатиме від підходу держави щодо правового регулювання криптовалют. Залежно від підходів до оподаткування операцій з криптовалютою можна виділити дві групи країн [10]:

Перша група: країни, які не оподатковують операції з криптовалютою.

Переважає це офшори та країни, які розглядають криптовалюту як засіб розрахунку. До цієї групи входять Швейцарія, Німеччина, Японія. Європейський суд прийняв рішення, згідно з яким на території ЄС криптовалюти не оподатковуються, але окремі країни мають право самостійно визначити правовий статус крипто валют, і відповідно вирішити, які саме податки і за яких обставин має бути сплачено. Багато країн пішли шляхом невизначення правового статусу криптовалют, що відповідно тягне за собою відсутність оподаткування (Туреччина, В'єтнам, Бразилія).

Друга група: країни, які визначають криптовалюту як актив (а не як засіб розрахунку) та стягують податки з певних операцій.

До таких операцій можна віднести майнінг, обмін криптовалюти на державну валюту, оплата товарів, робіт та послуг криптовалютою.

Країни, які можуть стягувати такі податки [9]:

- податок на приріст капіталу (Велика Британія, Ізраїль);
- корпоративний податок – податок на прибуток організації (США, Болгарія);
- податок на доходи фізичних осіб (США, Словенія);
- ПДВ (Італія);
- інші податки (у Сінгапурі фізичні особи сплачують податок 7% у разі придбання товарів, робіт та послуг за криптовалютою).

Перші спроби податкового регулювання сфери нових технологій були в Китаї, коли криптовалюту активно запустили у своє правове поле (за участю держави створювалися майнінги), але в результаті все прийшло до заборони подібних технологій через високі ризики нових платіжних коштів. В Японії криптовалюти у 2017 р. визнано платіжним засобом на законодавчому рівні. У Швейцарії на тлі розроблення регулюючого законодавства криптовалюти фактично вже набули статусу грошей у реальному секторі економіки. Українським законодавством досі не регламентовано питання оподаткування цифрових фінансових активів та угод, які вони здійснюють [8].

17 лютого 2022 р. Верховна Рада ухвалила закон «Про віртуальні активи», який встановлює правила регулювання операцій з криптоактивами в Україні. Закон набрав чинності 01.10.2022 р. у зв'язку з тим, що попередньо необхідно внести зміни до Податкового кодексу України (ПКУ), відповідно до п. 1 розд. VI Закону України «Про віртуальні активи» [3].

Згідно з положенням ст. 165.1 ПКУ, що містить відомості про неоподатковувані доходи, купівля-продаж криптовалют не звільняється від оподаткування. Тому такі операції підлягають оподаткуванню, якщо особа отримує дохід [4].

Купівля-продаж криптовалют здійснюється фізичною особою. Відповідно до ст. 163.1 ПКУ об'єктом оподат-

кування резидента є: загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід; доходи з джерел їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплаті, наданні); іноземні доходи – доходи (прибуток), отримані з джерел за межами України. Фактично оподатковуватимуться лише продажі криптовалют, якщо дохід отримано фізичною особою [5].

Слід зазначити, що фізична особа здійснює продаж і купівлю криптовалют з України, але всі операції відбуваються за межами України. Підтвердженням того, що операція відбувалася за межами України, може бути те, що самі біржі, на яких проводилися операції, були зареєстровані за межами України.

Отже, операції з криптовалютою слід розглядати як «іноземний дохід», отриманий з джерел за межами України, оскільки сам процес купівлі-продажу та процес отримання прибутку відбувся за межами України.

З урахуванням положень ст. 163.2 ПКУ не оподатковуються доходи нерезидента від операцій з криптовалютою, навіть якщо нерезидент фізично знаходиться в Україні. Операції з кібервалютою здійснюються за межами України, на біржі. Нерезидент повинен платити податки в країні, резидентом якої він є. Виняток становитимуть операції нерезидента з купівлі-продажу криптовалют, які здійснювалися на українських біржах. Такі операції оподатковуватимуться за загальним правилом, яким є оподаткування резидентів [5].

Сьогодні операції з криптовалютою оподатковуються за ставкою 18% ПДФО та 1,5% військового збору. Наявність у платника податків криптовалюти відображати в податковій декларації не потрібно, а от доходи, отримані від операцій з криптовалютою, підлягають декларуванню.

Нині НП(С)БО не регулюють бухгалтерський облік криптовалют, оскільки в Україні юрособи офіційно ними володіти не можуть через відсутність правового статусу. Проте проблема обліку криптовалюту має міжна-

родний рівень. На сьогодні є рішення з порядку денного засідання Інтерпретаційного комітету Ради МСФЗ «Зміст криптовалют – Червень 2019 (оригінал – «Holdings of Cryptocurrencies – June 2019»)). За ним [6]:

– криптовалюта відповідає визначенню нематеріального активу згідно з МСБО 38 «нематеріальні активи»;

– якщо криптовалюта утримується на продаж під час звичайної діяльності, то до неї застосовується МСБО 2 «Запаси»; якщо ні – МСБО 38 «Нематеріальні активи»;

– криптовалюти не можуть в обліку належати до грошей та фінансових активів.

Виходить, що криптовалюти за рекомендаціями МСФЗ слід враховувати у складі запасів (товарів, продукції) чи нематеріальних активів. Одна з причин такого дво-варіантного обліку криптовалют нематеріальним активом не може бути актив, який утримується для продажу під час звичайної діяльності (п. 3 МСБО 38). Оскільки криптовалюти в більшості випадків утримують з метою отримання інвестиційного прибутку під час перепродажу, то основний варіант обліку криптовалют має бути у складі запасів.

Для розуміння бази оподаткування криптовалюти необхідно вирішити майнове питання такого активу, оскільки за невизначеності об'єкта оподаткування неможливо здійснити оподаткування.

Нижче розглянемо табл. 1: облік криптовалюти з варіантами їх оцінювання та можливого оподаткування.

За фактом криптовалюти в Україні легалізовано. Але поки доопрацьовуються Закон «Про віртуальні активи», облік криптовалюти залишається поки невизначеним, оскільки немає єдиного стандарту, конкретних правил та механізмів проведення операцій з криптовалютами.

Отже, облік криптовалюти буде простіше, якщо:

– в Законі дадуть більш точне визначення віртуальним активам та цілі їх застосування;

Таблиця 1 – Варіанти оцінки віртуальних активів залежно від операцій [1, 6]

Вид операції	Класифікація	Варіант оцінювання вартості	Оподаткування
Оприбуткування (зарахування на баланс)	Криптоактив або цифровий актив	Первинна вартість	ПДФО 18% Податок на прибуток 18%, 5% Військовий збір 1,5%
	Платіжний інструмент, кредитний інструмент, фінансова інвестиція, засіб збереження вартості	Атрибутивна вартість	Дивіденд 5%, 9%, 18% Податок на прибуток 18% Військовий збір 1,5%
	Засіб обміну – криптовалюта	Справедлива вартість	ПДВ 20%
Формування звітності	Криптоактив, цифровий актив	Переоцінена вартість	ПДВ 20%, але якщо вибуває чи використовується у негосподарських операціях
	Платіжний інструмент, кредитний інструмент, фінансова інвестиція, засіб збереження вартості	Атрибутивна вартість	Дооцінка (пасивний дохід) – 5%
	Засіб обміну – криптовалюта	Справедлива вартість	
Вибуття віртуальних активів	Криптоактив, цифровий актив	Реальна вартість	ПДВ 20%
	Платіжний інструмент, кредитний інструмент, фінансова інвестиція, засіб збереження вартості	Процес погашення	Приріст капіталу – податок – 18% Військовий збір 1,5%
	Засіб обміну – криптовалюта	Бартерна угода	Податок на прибуток 18%, 5% Військовий збір 1,5%

– майнінг визнають підприємницькою діяльністю та держава надасть ліцензію на провадження такої діяльності;

– визнавати дохід від майнінгу – доходом та оподатковувати;

– встановити сайт чи ресурс, де можна відстежувати реальний курс віртуальних активів.

В інших країнах, наприклад США, криптовалюта розглядається як власність. Загальні принципи оподаткування, що застосовуються до операцій з майном, застосовуються до операцій із залученням венчурних капіталів. Так, якщо справедлива ринкова вартість майна, отриманого в обмін на криптовалюту, перевищує скориговану базу криптовалюти платника податку (вартість, скориговану на певні видатки та відрахування), платник податків отримує оподатковуваний прибуток. З іншого боку, платник податків зазнає збитків, якщо справедлива ринкова вартість отриманого майна менша за скориговану базу криптовалюти [11].

Сума податку, яку ви сплачуєте на криптовалюту в США, залежить від того, скільки ви заробляєте, конкретної транзакції та тривалості володіння активом.

– до 37% податку на короткостроковий приріст капіталу та дохід від криптовалюти;

– від 0% до 20% податку на довгостроковий приріст капіталу;

– NFT, які вважаються предметом колекціонування, можуть оподатковуватись за ставкою 28% [10, 11].

Кодекс та Положення США про криптовалюту вимагають від платників податків вести облік, достатній для визначення позицій, взятих у податкових деклараціях. Так, платники податків повинні вести записи, що документують їхні доходи, такі як квитанції, продажі, обміни або інше відчуження криптовалюти та її справедливої ринкової вартість.

Облік операцій з криптовалютою ведеться в таких формах [10]:

1. IRS – Форма 8949 – ця форма застосовується для звітування про продаж та інше відчуження капітальних активів.

2. Форма 1040 IRS (Додаток D, Приріст капіталу та збитки). У цій формі платник податків має надати підсумок приросту капіталу та збитків. Тепер форма 1040 вимагає, щоб кожен платник податків ставив прапорць із зазначенням того, чи придбав він криптовалюту в попередньому податковому році. У випадках, коли IRS має інформацію про неповідомлені криптовалютні рахунки платника податків, платник податків може отримати лист з підкресленням серйозності пропуску цієї інформації. Нині незрозуміло, чи зобов'язаний платник податків, який володіє часткою партнерства в товаристві, яке продало криптовалюту в цьому податковому році, давати ствердну відповідь на це запитання. Крім того, незрозуміло, як така особа буде повідомляти про транзакції партнерства, якщо вона не знає, чи бере участь партнерство в розпорядженні криптовалютою.

3. Форма IRS 1099-MISC (Різні доходи). Криптовалютні біржі почали застосовувати цю форму для звітування про винагороди та комісії від стейкінгу, Earn та інших подібних програм, якщо платник податків заробив 600 дол. США або більше у відповідному податковому році. Біржа як-от Coinbase надсилає одну копію форми платникам податків-резидентам США, а одну –

до IRS. Податкове управління США очікує, що платник податків детально розпише ці операції та повідомить про них у своїх податкових деклараціях.

В Італії криптовалюта розглядається як іноземна валюта. А втім, Німеччина розглядає криптовалюту як приватні гроші, які спричиняють оподаткування, якщо їх зберігати більше одного року для подальшого продажу чи витрачання [9].

Проте ставлення Філіппін до криптовалюти залишається невизначеним. Bangko Sentral ng Pilipinas (BSP) ще не видав вказівки з регулювання криптовалюти, хоча він повідомляє громадськості про особливості, переваги та ризики роботи з нею. Нині для бірж венчурних капіталів і компаній або підприємств, які займаються обміном венчурних капіталів на фіатну валюту (і навпаки), видано офіційну нормативну базу, що вимагає їх реєстрації в BSP як компаній, що здійснюють грошові перекази.

Нині Філіппіни характеризують криптовалюту як цифрові або віртуальні активи. Як активи криптовалюта може бути об'єктом оподаткування або як звичайний актив, або як капітальний актив [11].

Аналіз підходів до оподаткування криптовалютних операцій у різних країнах дозволив виділити деякі тенденції.

1. *Правова невизначеність.* В ЄС немає єдиного підходу до регулювання оподаткування криптовалюти. Країни ОЕСР не прагнуть визначити криптовалюти у законодавстві, невизначеність знімається за рахунок роз'яснень та точкових змін;

2. *Порядок оподаткування* регулюється національним законодавством залежно від характеру криптовалютної операції. Водночас зазвичай цифрова валюта з метою оподаткування розглядається як нематеріальний актив або товар, а не як валюта або гроші;

3. *Звільнення від ПДВ та його аналогів.* Операції з оплатою у криптовалютах не підлягають оподаткуванню ПДВ в Європі; перехід до звільнення від ПДВ (податку на товари та послуги) планується у країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону (Японії, Австралії, Південній Кореї); немає спеціального регулювання в США та Канаді, але у штаті Нью-Йорк звільнено від податку на продаж бартерні операції;

4. *Оподаткування прямими корпоративними податками.* Вже сам факт випуску та отримання криптовалюти розглядається як окрема комерційна діяльність, яка формує оподатковуваний дохід незалежно від реалізації (у країнах Європи та США). Найчастіше передбачено звільнення для діяльності в особистих цілях зі встановленням порога доходу (в Австралії, Швеції, Франції).

Для об'єктивного оцінювання та контролю з боку податкових органів є два інструменти, що дають змогу зібрати дані та порахувати податкові суми: CoinTracking (який спочатку застосовує та враховує особливості США) та BlockPit. Водночас поточне регулювання автоматичного обміну інформацією не включає обмін інформацією за наявністю та сумами криптовалют, які є у суб'єкта, внаслідок чого можуть виникати випадки розмивання податкової бази, коли можливе приховування доходів від податкових служб у криптовалюті. На це звернула увагу й О.М. Шинкаренко, виділивши ризики ефективного державного регулювання ринку криптовалют, зокрема розмивання податкової бази через відсутність інституційних умов для прив'язки (ідентифікації) блокчейн-

платформи до кордонів конкретної держави [8]. Сучасні дослідження у цій галузі підкреслюють негативний потенціал криптовалют, що застосовуються для ухилення від сплати податків.

Сьогодні в галузі оподаткування операцій з оплатою в криптовалютах спостерігається парадоксальне явище: сам розвиток криптовалют значно перевершує податковий інструментарій та глобальне регулювання, а це, зі свого боку, найближчим часом може стати причиною серйозних проблем як для учасників операцій з криптовалютою, так і для підвищення загальної стабільності національних органів фінансового нагляду [9].

Як теоретичні варіанти розвитку криптовалют і податкових наслідків у світі можна виділити такі:

1. *Пріоритет податкового регулювання.* У цьому разі різні криптобіржі звітуватимуть перед податковими органами всіх країн. Для правильного та своєчасного розрахунку податків та виконання податкових зобов'язань з'являться відповідні послуги. Застосування анонімної криптовалюти поза законом та децентралізованими біржами стане нелегальним. Фактично у кожного гаманця можна буде якимось способом визначити власника (наприклад, через зовнішній сервіс), а гаманці з невідомими власниками неможна застосовувати для покупки товарів у легальних магазинах. Відповідно всі операції з оплатою в криптовалютах будуть прозорі і підлягатимуть оподаткуванню за спеціальними нормами або поряд зі звичайними операціями.

2. *Технологічний пріоритет.* Зважаючи на наявні на сьогодні труднощі з урахуванням та розрахунком податків, податкові органи можуть відмовитися від тотального відстеження переказів з однієї криптовалюти в іншу, зокрема через складність перевірки та неможливість врахувати всі аспекти. Крім того, за швидкістю зміни криптовалютних протоколів важко встигнути податковим органам. Отже, єдиними оподатковуваними операціями можуть стати переведення криптовалют у фізичні гроші, і відповідно податок на приріст капіталу, а також купівлю послуг чи товарів і відповідно ПДВ та

його аналогів.

Саме цей варіант бачиться найбільш реалістичним через зручність для розвитку. Хоча з урахуванням останніх тенденцій до тотального простеження операцій, можливий і перший варіант. До того ж саме криптовалюти можуть стати зручним для держав способом відстежувати фінансові операції.

ВИСНОВКИ

Облік та оподаткування криптовалюти є складними завданнями, які потребують особливої уваги та мають ґрунтуватися на відповідних національних законодавствах. У цьому дослідженні обговорюються думки та пропозиції з того, як обліковувати криптовалюти. Виявлено, що більшість країн світу класифікують криптовалюту як нематеріальні активи. Проте, враховуючи специфіку криптовалюти, висловлено припущення, що було б доцільно зареєструвати їх в інших акціях, які не входять до МСБО 2. Визначено, що криптовалюта не має ознак фінансового інструменту, але її утримують протягом короткого періоду та обліковують в запасах відповідно до МСБО 2. Запропоновано, що вартість, за якою буде оцінюватися криптовалюта, повинна визначатися відповідно до того, чи є вона нематеріальними активами, чи вона буде зберігатися посередником для отримання прибутку від короткострокових коливань цін і буде визнаною в іншому класі акцій.

В Україні також є проблеми з обліком і оподаткуванням операцій з криптовалютою, оскільки законодавством досі не регламентовано питання оподаткування цифрових фінансових активів та угод, які вони здійснюють.

Враховуючи міжнародний досвід у сфері регулювання криптовалютного ринку, варто відзначити необхідність прийняття Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами», який є необхідним для регулювання обліку та контролю операцій з криптовалютою в Україні.

Список використаних джерел

1. Бруханський Р.Ф., Спільник І.В. Криптоактиви у системі бухгалтерського обліку та звітності. *Проблеми економіки*. 2019. № 2. С. 145–156. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-2-145-156>
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 (МСБО 38). Нематеріальні активи: IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#Text
3. Про віртуальні активи: Закон України від 17.02.2022 р. № 2074-IX. *Голос України* від 16.03.2022 р. № 57.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами: Проект Закону від 15.11.2019 р. № 2461. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67423
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами: Проект Закону від 13.03.2022 р. № 7150. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1245229>
6. Рішення Інтерпретаційного комітету Ради з МСФЗ «Holdings of Cryptocurrencies – June 2019». URL: https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/ifrs/ey-devel150-cryptocurrency-holdings-august-2019.pdf
7. Турчин А. В., Турчин Н. В. Правове регулювання криптовалюти в Україні. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 5/1. С. 26–29. DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2021.5\(1\).6](https://doi.org/10.37634/efp.2021.5(1).6)
8. Шинкаренко О. М., Рогова Н. В., Панівник І. А. Особливості нормативного регулювання криптовалют: світовий досвід. *Фінансовий простір*. 2018. № 3. С. 139–146.
9. Pascual Pedreno E., Gelashvili V., Pascual Nebreda L. Blockchain and its application to accounting. *Intangible Capital*. 2021. Vol. 17, № 1. URL: <https://doi.org/10.3926/ic.1522>
10. Prochazka D. Accounting for Bitcoin and Other Cryptocurrencies under IFRS: A Comparison and Assessment of Competing Models. *The International Journal of Digital Accounting Research*. 2018. № 18. pp. 161–188. URL: https://doi.org/10.4192/1577-8517-v18_7
11. Zubir A.S.H., Awi N.A., Ali A., Mokhlis S., Sulong F. Cryptocurrency Technology and Financial Reporting. *International Journal of Management and Humanities*. 2020. Vol. 4, № 9. pp. 103–108. URL: <https://doi.org/10.35940/ijmh.I0898.054920>

References

1. Brukhanskyi R.F., Spilnyk I.V. Crypto assets in the accounting and reporting system. *Problems of the Economy*. 2019. №2, 145–156. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-2-145-156> (in Ukrainian).
2. International Accounting Standard 38 (IAS 38). Intangible assets: IASB; International document from 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#Text (in Ukrainian).
3. On Virtual Assets: Law of Ukraine from 17.02.2022 No. 2074-IX. *Holos Ukrainy* from 16.03.2022 No. 57. (in Ukrainian).
4. On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Some Other Laws of Ukraine on Taxation of Crypto Asset Transactions: Draft Law from 15.11.2019 No. 2461. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67423 (in Ukrainian).
5. On Amendments to the Tax Code of Ukraine on Taxation of Virtual Assets Transactions: Draft Law from 13.03.2022 No. 7150. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1245229> (in Ukrainian).
6. IFRS Interpretations Committee decision "Holdings of Cryptocurrencies – June 2019". URL: https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/ifrs/ey-devel150-cryptocurrency-holdings-august-2019.pdf
7. Turchyn A.V., Turchyn N.V. Legal regulation of cryptocurrency in Ukraine. *Economy. Finance. Law*. 2021. №5/1, 26–29. URL: [https://doi.org/10.37634/efp.2021.5\(1\).6](https://doi.org/10.37634/efp.2021.5(1).6) (in Ukrainian).
8. Shynkarenko O.M., Rohova N.V., Panivnyk I.A. Features of regulatory regulation of cryptocurrencies: Global experience. *Financial Space*. 2018. №3. pp. 139–146. (in Ukrainian).
9. Pascual Pedreno E., Gelashvili V., Pascual Nebreda L. Blockchain and its application to accounting. *Intangible Capital*. 2021. Vol. 17, № 1. URL: <https://doi.org/10.3926/ic.1522>
10. Prochazka D. Accounting for Bitcoin and Other Cryptocurrencies under IFRS: A Comparison and Assessment of Competing Models. *The International Journal of Digital Accounting Research*. 2018. № 18. pp. 161–188. URL: https://doi.org/10.4192/1577-8517-v18_7
11. Zubir A.S.H., Awi N.A., Ali A., Mokhlis S., Sulong F. Cryptocurrency Technology and Financial Reporting. *International Journal of Management and Humanities*. 2020. Vol. 4, № 9. pp. 103–108. URL: <https://doi.org/10.35940/ijmh.I0898.054920>

Viktor ZAKHARKIV

postgraduate student, State University Of Trade And Economics

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8771-6786>

e-mail: zakharkiv.viktor@gmail.com

SPECIFICS OF ACCOUNTING AND TAXATION OF CRYPTOCURRENCY TRANSACTIONS

The paper explores the complex issue of accounting and taxation related to digital means of payment, with a particular focus on cryptocurrency. The growing importance of the topic is evident from two main factors: firstly, the rapid increase in cryptocurrency trading volumes worldwide, and secondly, the insufficient technical capabilities of tax authorities to effectively monitor and regulate such transactions. Despite the growing global interest in cryptocurrencies, the taxation and accounting of these digital assets remain a significant challenge, primarily due to the absence of universally recognized and established approaches to their regulation.

The study highlights a critical gap in understanding the nature of cryptocurrency. It is unclear whether cryptocurrency should be considered a currency, a commodity, or a form of payment or exchange. This ambiguity contributes to the challenges faced in both legal enforcement and taxation. Without a clear legal definition or status for cryptocurrencies, it becomes extremely difficult to implement consistent taxation policies that can be applied universally. The paper emphasizes that the current regulatory framework for cryptocurrency transactions is fragmented. While a range of legal and regulatory acts exists, they fail to provide a cohesive, standardized approach to governing these digital currencies.

In addition to addressing these theoretical issues, the paper systematically analyzes the experiences of various countries in the field of cryptocurrency tax regulation. This comparison reveals certain global trends in the taxation of digital currencies, showcasing both successful models and ongoing challenges. The study also delves into the specific characteristics of cryptocurrency taxation in Ukraine, drawing attention to the unique challenges faced by the country in aligning its tax policies with global standards.

The paper identifies several key problems in the taxation of cryptocurrency transactions, such as the lack of comprehensive tax guidelines, the difficulty of tracking transactions, and the challenges in categorizing cryptocurrency for tax purposes. It also discusses the potential future developments in cryptocurrency taxation, both in Ukraine and internationally. The study assesses the prospects of creating a more effective and unified tax system for digital currencies, emphasizing the importance of international collaboration and the need for updated legal frameworks to address the growing role of cryptocurrencies in the global economy.

Keywords: accounting, cryptocurrency, taxation, digital currency, electronic money, bitcoin